

„Laps rõngaga” on GLEN-i vabatahtliku Kullar Viimse Ugandas tehtud foto. Ta on koostanud selles Aafrika riigis tehtud fotodest näituse „Maapähklietaevas”, mida saab ka koolidesse tellida. Pöörduda aadressil viimne@gmail.com.

GLEN ehk Eesti noored Aafrikaga tutvust tegemas

A n n i k a R ä i m
GLEN-i koordinaator

GLEN on lühend ingliskeelsetest sõnadest *Global Education for the Young Europeans* – maailmaharidus noortele eurooplastele.

Tegemist on 2003. aastast tegutseva võrgustikuga, kus loövad kaasa Euroopa Liidu 12 liikmesmaa mittetulundusühingud. Eesti-poolne partnerorganisatsioon GLEN-programmis on Arengukoostöö Ümarlaud, mille tegevust rahastab Eesti välisministeerium.

GLEN lähetab noori eurooplasi projektide raames kolmeks kuuks arengumaadesse. Tegevusvaldkonnad varieeruvad pedagoogikast põllumajanduseni. Noored spetsialistid teevad koostööd kohaliku kogukonna või organisatsiooniga ning elavad nii kohaliku ellu sisse. Kodumaale naastes on neil hindamatu kogemuste pagas ning oluliselt avardunud maailmapilt. Muidugi jagavad nad

tagasi tulles oma tähelepanekuid ja muljeid sõprade ning pere ringis, kuid et muljed kanduksid ka laiemale avalikkusele, julgustab GLEN-võrgustik osalenuid korraldama teavitussüritusi.

Kooliõpilased on oluline sihtgrupp, kellele GLEN-projektis osalenud saavad oma muljetest rääkida, fotosid ja videofilme näidata. Nad saavad kaasa võtta ka teiste projektis osalenute huvitavaid materjale, sest need on tihti veebikeskkonnas saadaval. See kõik oleks huvitav täiendus klassitundides räägitule.

GLEN-projektis osalema pääseb läbi konkursisõela. Välja valitakse kõige uudishimulikumad, loomingulisemad ja entusiastlikumad noored, kes tahavad anda oma panuse sõbralikuma maailma kujunemisse. Alates 2004. aastast on projektis osalenud 13 eesti noort vanuses 21–30 eluaastat. Oma maailmapilt on käidud avardamas ning teadmiskogemusi jagamas Malawis, Ghanas, Ugandas, Sambias, Gruusias, Lõuna-Aafrika Vabariigis, Kamerunis, Indias.

Rohkem infot GLEN-i tööd ja tegevustest saab koordinaator Annika Raimelt (annika.raim@gmail.com). Tema kaudu saab kutsuda ka GLEN-i vabatahtlikke koolidesse esinema.

Alljärgnevalt mõne GLEN-is osalenu muljeid.

Mis usku te olete?

Kadri Runnel (Gruusia 2007)

Kohtusime varastes kahekümnendates Karloga mikrobussis, mis sõitis Tbilisis Kazbekki. Vestlus läks kiiresti Karlo jaoks kõige olulisemale teemale: religioonile.

„Mis usku te olete?”

„Meil Eestis on nii, et inimesed sageli ei usugi. Ei kuulugi kuhugi usku.”

„Tõesti? Tõsijuttu räägite? Kirikus te siis ei käigi?” (Siiras hämmeldus.)

„Ei.”

„Aga kuidas teile siis nimi pandi?” (Võidurõõmsalt, sest ei saa ju ometi olla, et see toiming kuidagi väljaspool kirikut tehtaks.)

Kadri Aavik ja tema tandemikaaslane Tobias Simon koos Esangweni keskkooli õpilastega.

„Vanemad lihtsalt panid nime. Valisid nime ja panid.”

„Pole varem midagi seesugust kuulnud. Ikka tõsiselt räägite? Ja mis te siis teete, kui teil mingi probleem on? Ikka ei lähe kirikusse? Ja kuidas te siis abielluda saate?”

Religioon on Gruusias lõputu teema. Enamasti ei õnnestugi asja selgeks teha. Vestluspartner püüab-püüab, kangesti püüab teise uskmatus mõista, kuid lõpplahendus on: „Ühesõnaga (*ragin, ragin, ragin*) — te olete siis ikkagi õigeusklikud...”

Kas Põrnikaga sõita saab?

Kadri Aavik (LAV 2005)

Nelja LAV-is veedetud kuu jooksul kujunes omamoodi huvitavaks igapäevane tee kooli ja tagasi. Just seda meeldivaks kujunenud rutiini jäin pärast LAV-ist naasmistki tükiks ajaks igatsema. Kuna ühistransport on Kaplinnas ja selle ümbruses ebaregulaarne ning mitte kuigi turvaline, sõitsin koos tandemikaaslasega igal hommikul tööle projekti tarbeks renditud 1970. aastate Põrnikaga.

Kool, kus õpetajatena töötasime, asus poole tunni kaugusel äärelinnas (slumis). Teel kooli mõtlesime läbi, mida täpselt lastele sellel päeval õpetama hakkame, aga vahel lihtsalt laulsime autos paari xhosakeelset (üks LAV-i 11 riigikeelest) laulu. Üritasime seda keelt õppida, kuid hääldus osutus raskeks paljude laksuvate häälikute tõttu.

Kooli värava ees ootas meid tavaliselt ees mitmekümneliikmeline rühm koolilapsi – hilinejad, keda enne paari tunni möödumist koolivärvast sisse ei lastud. Nad ootavad sissepääsu mitu tundi, keegi neist ei lähe lihtsalt koju tagasi.

Koolis oli karm kord. Ka tundide vahel ei lubatud õpilasi kooli territooriumilt välja minna. Kui aga mõned läksid siiski kooli ees asuvatest puukuure meenutavatest putkadest rämpstoitu ostma, võis tihti näha, kuidas kooli töömees/koristaja neile väledal sammul järele jooksis, lastel natist kinni haaras ja koolimajja tagasi toimetatas.

Kui päeva lõpul koju minema hakkasime, ootas meie väikse auto ümber juba vähemalt kuueliikmeline kamp kooli-

poisse, kellest igaüks üritas valjuhäälselt meile ja üksteisele selgitada, miks just tema peab meie autole küüti saama. Pärast kümneminutist vaidlust jõuti tavaliselt kokkuleppele, kelle kord on kaasa sõita, ning asusime teele, tagaistmel vähemalt neli õpilast, kelle me siis ükshaaval koju viisime, et lõpuks oma koju suunduda.

LAV-is viibimise alguses olin veidi häiritud õpilaste pidevast kärast ja sagimisest enda ümber. Vaikust ja privaatsust ei olnud minuti jagugi. Naastes meie külma, pimedasse ja vaiksesse novembrikuusse, tundsin aga suurt puudust just nende laste elavast sagimisest.

Sambias demokraatiat õpetamas

Birgit Rosenberg (Sambia 2007)

Seisan klassi ees ja mind vaatab umbes 50 sambialast. Aafrikas elab 900 miljonit inimest, Sambia vabariigis 11,7 miljonit, kellest ligi pooled on lapsed. Põhikoolis käib neist 60%, keskkoolis vaid 20%. Õpetajaid ja koole on vähe, mistõttu ühes klassis on tavaliselt 50 lapse ringis.

Minu 50 Sambia last polegi kõik lapsed, osa neist on suisa 23 või 24 aastat vanad. Poisid ja tüdrukud on eraldi. Kõik kannavad koolivormi: poistel valged triiksärgid ja lipsud, tüdrukutel plissee-seelikud. Vorm on küll distsipliinil abiks, kuid ka komistuskiviks: vahel õppemaksuks raha veel jätkuks, kuid vormiriieteks enam mitte. Siis tuleb lapsel oodata, kuni vanem vend-õde lõpetab või vormist välja kasvab. Nii jääbki mõnel koolis aasta või paar vahele. Muidu on nad mõnusad nagu noored ikka, sutsu eevil ja äraootaval seisukohal.

Minu ülesanne on rääkida demokraatiast. Kujutan ette küll, mis demokraatia on või olema peaks, sest olen seda õppinud nii koolis kui ka ülikoolis, töötanud riigikogu juures ning muidugi ka Eesti kodanikuna demokraatiat praktiseerinud. Olen Eestis ja mujalgi õpetaja olnud. Seekord tundsin siiski erilist vastutust. Kuidas saan minna teise maailma otsa ja rääkida, kuidas elu olema peab? Ja kui ma räägin nii hästi, kui oskan, kas nad ikka usuvad mind? Kui ütlen „vabadus” ja „võrdsed võimalused”, kas nad siis mõistavad mind,

eurooplast, nii, nagu ma seda mõtlen, või paistab Aafrikas asi teistmoodi? Kas pole Aafrika juba niigi Lääne tõdedest üle ujutatud? Kas ma pole üks järjekordne naiivne misjonär?

Sain teada, et definitsioone tunnevad nad hästi, sest kodanikuõpetus on neil 8. klassi programmis. Praktikaga on lood veidi täbaramad. Mitte et ei oskaks või ei tahaks, aga pole olnud kombeks. Pärast mõningast julgustamist oli klassis elevust palju ning minul puhas rõõm vaadata, kuidas noored kujundavad oma seisukohti endast ja maailmast. Tunni läbiviimiseks ei kulu energiat ega kriiti. Aga küsimust, kui universaalne on demokraatia, julgustan teid oma (õpi)-lastega ise arutama.

Kas sa abielluksid minuga?

Mari Nuga (Kamerun 2006)

Olin 2006. aasta sügisel Kamerunis seoses keskkonnaharidusprojektiga, mille üks ülesanne oli globaalsete kliimamuutuste arutamine sealsete lastega. Projekt oli seotud GLOBE-programmiga, kus osalevad ka eesti lapsed.

Kameruni koole külastades ning õpilastega suheldes jättis mulle sügava mulje sealsete laste õpihimu. Õpitakse hoolega ja paljud soovivad pääseda välismaa headesse koolidesse. Minultki küsiti tüütult tihti: „Kuidas ma saaksin tulla sinu riiki õppima?”

Tänaval pöörduvad kohalikud noormehed mõnigi kord valgete naiste poole: „Kas sa abielluksid minuga?“, „Võta mind Ameerikasse kaasa!“, „Ma armastan sind!“. Üks kohalik arst ütles, et nii loodavad nad abiellumise hinnaga Ameerikas või Euroopas ülikooli pääseda. Kui tarkus käes, võib valge naise maha jätta ja oma elu elama hakata. Tuleb kahjuks tunnistada, et sel arstil oli õigus. Noormeeste selliseid püüdeid võiks ehk mõistagi, kui vaadata õppimistingimusi ja -võimalusi nende enda riigis.

Kamerunis on nii koole kui ka ülikoole. Kõigil on võimalik pääseda riigikoolidesse tasuta. Koolihariduse saamist ei piira ka vanus. Lubatud on õpinguid katkestada. Kui su vanemad otsustavad su aastaks koolist koju talutöödele appi võtta, on neil selleks õigus, aga aasta pärast võid uuesti kooli minna. Nii tihti tehaksegi, mille tagajärjel käivad

Fotonäitus

Lõuna-Aafrika Vabariigi kontrastid: Elu Khayelitshas

3.–16. jaanuar 2006, Eesti Rahvusraamatukogu 6. korruse galerii

Kadri Aaviku fotonäitus Lõuna-Aafrika Vabariigist. Ta on nõus eksponeerima oma töid ka koolides (kadriaavik@yahoo.com).

ühes ja samas klassis 13- kuni 21-aastased noored.

Iga kolmapäeva pärastlõunal oli koolides ringide pärastlõuna: kogunevad looduskaitse-, spordi-, tervise- ja muud klubid. Klubitegevus on Kameruni koolides väga aktiivne. Iga laps kuulub mingisse klubisse ja saab nii tuttavaks ka teiste klasside lastega, keda ta iga päev tundides ei näe.

Miks tahetakse siis ikkagi mujale õppima minna? Õppimisvõimalused on Kamerunis siiski väga piiratud. Klassid on õpilasi liiga täis – isegi 70 õpilast on üsna tavaline. Riigikoolides pole lastel õpikuid, kust õppida, ning seetõttu näevad koolitunnid välja suhteliselt igavad – õpetaja dikteerib teemat, lapsed kirjutavad selle kibekiirelt oma kladedesse üles. Isegi ülikoolides pole kerge teemakohaseid raamatuid leida, rääkimata nüüdisaegsetest teadusartiklitest. Tundengid kirjutavad ümber Euroopas või Ameerikas tudeerimas käinud õppejõudude konspekte.

Õpetajate roll on koolis seega väga oluline. Nende antud teadmised ongi kõik, mis õpilased saavad, kusjuures

õpitud pole neil võimalik kuskilt kontrollida. Kameruni õpetajate suurt autoriteeti arvestades kahtlen, kas õpilastel tulebki pähe õpetajalt saadud infos kahelda. Õpetajad kärgivad laste peale suhteliselt tihti ning ka karistavad neid. Ühegi õpilase füüsilist karistamist ma nägema ei juhtunud, kuid nii mõnigi rääkis oma koolis tarvitusel olevatest karistusviisidest. Neid jutte kuulates tulid vahel külmajudinad peale, karistada saanud lapse nahas ei oleks tahtnud olla. Samas tehakse Kamerunis klassitunnis vastastikku naljagi.

Sellise suure karja laste ohjaja peab muidugi erakordne isiksus olema. Erakordseid ja karismaatilisi õpetajaid me seal ka nägime.

<http://www.glen-europe.org/>

GLEN-i vabatahtlikke saab koolidesse esinema kutsuda. Kontaktisik on Annika Räim (annika.raim@gmail.com) Vaata ka <http://www.terveilm.net/>.